

Zoltán Rostas, Dragoș Sdobiș, **Culturalizare în uniformă. Articole și documente privind serviciul social 1938-1939**, București, Editura Paideia, 2017, 294 p.

Recent, la editura Paideia a apărut o antologie de texte care reconstituie traseul constituirii Serviciului Social în contextul instituțional creat de Școala Sociologică de la București. Conceput de sociologul Dimitrie Gusti, serviciul avea menirea de a oferi tinerilor universitari, oportunitatea activării în organisme cu valență națională și experimentarea unor modalități care aveau ca obiectiv descoperirea realităților din societatea românească. Autorii acestei antologii au o expertiză recunoscută în cercetarea Școlii de Sociologie Românească. Profesorul Zoltan Rostas a cercetat *Școala Sociologică de la București* în 11 volume proprii și 20 coordonate. În cele treizeci de volume s-a ocupat de întemeierea sociologiei românești și de personalitățile care au marcat în mod fundamental acest domeniu universitar. Practic, putem afirma că Zoltan Rostas este cel mai bun cunoscător al „școlii gustiene.” Al doilea autor, Dragoș Sdrobiș, este doctor în istorie la Institutul de Istorie „George Barițiu” din Cluj Napoca. Domeniile de interes ale acestuia sunt reprezentate de studiul universităților din România în perioada interbelică, de sociologia istorică, dar și cercetarea efectelor pe care le-a avut Școala Sociologică de la București.

Revenind la prezentul volum, el este structurat în patru părți însoțite de *Nota editorilor* urmată de *Lista legilor, articolelor și a documentelor*. Cartea debutează cu prefața semnată de Zoltan Rostas intitulată „*Voluntariat și/ sau obligativitate la tineretul interbelic*” în care autorul vorbește despre *Legea serviciului social* ca fiind o controversată parte a școlii Gustiene. Această lege, apărută în 1938, în timpul regimului autoritar al lui Carol al-II-lea, prevedea obligativitatea serviciului social pentru toți studenții care terminau o facultate. Aspectul obligativității a șocat practic lumea universitară. Legea serviciului social nu reprezenta o structură unică în Europa. Organizații asemănătoare au apărut și în alte țări, atât în cele devastate de război, cât și în țări nebeligerante, care aveau o democrație considerată consolidată. Având în vedere contextul social și politic al epocii, Legea urmărea să reprezinte o alternativă pentru tinerii atrași de Mișcarea Legionară aflată în ofensivă, care, printre altele recruta tineri pe care îi integra în tabere de voluntariat în vederea educării acestora. Legea serviciului social se voia a fi o alternativă pentru tinerii tentați de înrolarea în Mișcarea Legionară.

Cei care activau în Serviciul social se concentrau pe patru dimensiuni ale muncii de la sate: *cultura muncii, cultura sănătății, cultura minții și cultura sufletului*. Toate aceste activități aveau în vedere dezvoltarea societății rurale.

Prima parte a volumului, intitulată *Măsuri legislative de "Inginerie socială" asupra tineretului*, prezintă modul în care s-a conturat din punct de vedere legislativ Serviciul Social. Sunt descrise integral mai multe legi în strânsă legătură între ele, și anume: *Legea pentru Fundațiunile Culturale Regale*, publicată în Monitorul Oficial la data de 14 aprilie 1933, *Legea pentru înființarea Oficiului de educația tineretului român*, publicată în Monitorul Oficial la data de 9 mai 1934, *Legea pentru pregătirea premilitară*, publicată în Monitorul Oficial la data de 11 mai 1934, și care avea ca scop: **"Întărirea simțămintelor morale și naționale, cultivând spiritul de ordine și disciplină cetățenească, Dezvoltarea aptitudinilor fizice și Dobândirea cunoștințelor militare elementare"**, *Legea pentru organizarea muncii de folos obștească*, publicată în Monitorul Oficial la data de 24 martie 1937, și care se adresa tuturor tinerilor chemați la pregătirea premilitară, *Decretul-Lege de înființare a Străzii Țării*, publicat în Monitorul Oficial la data de 8 octombrie 1937, care sublinia faptul că educația morală, socială, națională și fizică este obligatorie pentru tot tineretul de ambele sexe. Ultima lege, descrie clar însăși *Legea pentru înființarea Serviciului Social*, publicată în Monitorul Oficial la data de 18 octombrie 1938.

Apoi, în partea a II-a intitulată „*Editoriale, Articole și discursuri*”, se regăsesc mai multe studii și articole publicate în mai multe reviste scrise atât de profesorul Dimitrie Gusti, cât și de alți sociologi precum Adrian Sfințescu, Anton Golopenția, Octavian Neamțu, T.C. Stan, Cezar Petrescu, în care sunt descrise diferite etape ce au pus bazele respectivei legi, dar și experiențe anterioare *Legii Serviciului Social* (anchete monografice, cămine culturale, echipe regale studentești), toate activitățile fiind sub patronajul Majestății Sale Regele, care supraveghea indirect întreaga activitate, prin tehnicienii oficiali ai statului, ingineri agronomi, comandanți premilitari, medici, etc, toți aceștia având ca scop educarea și formarea tinerilor.

Scopul central al doctrinei ce stă la baza educării tinerilor este „crearea de personalitate socială”, adică, dezvoltarea morală a individului care este în perfect de acord cu întregul grup social, și ale cărui eforturi să ducă spre o acțiune utilă nu numai individului izolat, cât și individului considerat membru al unui colectiv. Munca cerută studenților ca urmarea a obligativității serviciului social nu reprezenta o muncă fizică, ci una intelectuală, ce avea ca scop ridicarea satelor prin colaborarea intelectualilor. În realitatea epocii respective, mediul rural reprezenta 80 de procente din țară, iar modernizarea și educarea intelectuală a țăranilor cu ajutorul studenților ar fi însemnat o dezvoltare a întregii țări, astfel că țăranimea, ca parte mai însemnată a monografiei sociale românești, va avea toată atenția. Părțile a treia și a patra prezintă reportajele și documentele legate de înființarea Serviciului Social.

Sociologul Mircea Vrânceanu, afirma la acea vreme, prin intermediul unui articol publicat în revista *România*, că Serviciul Social nu permite nici un soi

de capricii individuale, ci impune un ideal pur românesc, o anumită religie, un anumit limbaj și un anumit fel de purtare, condiții ce trebuiau respectate. Astfel, Serviciul Social, cultivă următoarele valori sociale de stat: cultul muncii, nevoia de solidaritate, spiritul de disciplină și ideea de sancțiune. Prin intelectualizarea populației de la sate, nu se voia instalarea la Guvern a unei clase sociale în locul alteia, ci conlucrarea armonioasă a tuturor claselor sociale, prin înlocuirea intereselor particulare, cu interesele colective. Toate articolele, reportajele și documentele prezente în respectivul capitol, aveau scop pur propagandist, și pun în prim plan realitatea vremii, în care, în urma schimbărilor survenite după Marea Unire, când, reîmproprietărirea unui număr foarte mare de țărani a transformat agricultura dintr-una a marilor proprietari, în una a micilor gospodării. Volumul se încheie cu postfața semnată de către Dragoș Zdrobiș intitulată „Stat social, universitate socială, serviciu social” unde coautorul descrie relația dintre societate, stat și universități. De reținut că autorul, Dragoș Zdrobiș, descrie această relație din perspectiva socială a cercetării componentelor amintite.

În concluzie, Legea Serviciului Social a avut două mari scopuri. Prin intermediul obligativității acesteia se voia modernizarea satelor și creșterea nivelului intelectual al țăranilor, dar pe de altă parte, educarea și formarea tinerilor studenți avea ca scop ținerea sub control a expansiunii legionare, în sensul în care activitatea legionară crește în intensitate și reprezenta o amenințare pentru Regele Carol al-II-lea. Legea Serviciului Social reprezintă un subiect puțin studiat și cunoscut în România, iar volumul de față, ajută cititorul să înțeleagă necesitatea adoptării acestei legii în contextul epocii respective, și astfel să aibă o mai vastă cunoaștere a ceea ce a însemnat perioada interbelică în România, în strânsă legătură cu dimensiunile Școlii Gustiene.

Laura VASILACHE*

* Universitatea „Ovidius” din Constanța.